

חינוך האם A Motherly Touch

א) תפילת/בכיית אמהות על ילדיהם

14) So says the Lord: A voice is heard on high, lamentation, bitter weeping, Rachel weeping for her children, she refuses to be comforted for her children for they are not.

15) So says the Lord: Refrain your voice from weeping and your eyes from tears, for there is reward for your work, says the Lord, and they shall come back from the land of the enemy. 16) And there is hope for your future, says the Lord, and the children shall return to their own border.

At that moment Hashem cried and said wow to me about my house! My children – where are you? My priests – where are you? My beloved where are you? What should I do to you? I warned you and you did not repent. Said Hashem to Yirniyahu: today I am like a man who had a single son and made for him a Chupah and he died underneath the Chupah and you have no pain on me or my son. Go call Avraham, Yitzchak, Yakov and Moshe from their graves as they know how to cry...

A that time Rachel, our mother, leapt before Hashem and said: you know that my husband loved me greatly and worked for me seven years and when it was time to marry me my father tricked him and I found out and made a special signal so my husband will recognize me and in order to save my sister from embarrassment I gave her the signals so he would think she is Rachel and even more so, I hid underneath their bed and spoke to him so he would think my sister was me and I was not jealous of her. And if I was able to do this, then you, who is merciful and a living and existent King, why are you

ספר ירמיה פרק לא

(יד) כֹּה אָמַר יְהוָה קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע
נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחֵל מִבְּכָה עַל
בָּנֶיהָ מֵאֲנָה לְהַנְחִים עַל בָּנֶיהָ כִּי אֵינָנּוּ :
(טו) כֹּה אָמַר יְהוָה מִנְעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי
וְעֵינַיִךָ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לַפְעֻלָּתְךָ
נָאִם יְהוָה וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב :
(טז) וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתֶךָ נָאִם יְהוָה
וְשָׁבוּ בָנִים לְגְבוּלָם :

מדרש רבה איכה הקדמה פסקה כד
באותה שעה היה הקב"ה בוכה ואומר אוי
לי על ביתי בני היכן אתם כהני היכן אתם
אוהבי היכן אתם מה אעשה לכם התריתי
בכם ולא חזרתם בתשובה אמר הקב"ה
לירמיה אני דומה היום לאדם שהיה לו בן
יחידי ועשה לו חופה ומת בתוך חופתו ואין
לך כאב לא עלי ולא על בני
לך וקרא לאברהם ליצחק וליעקב ומשה
מקבריהם שהם יודעים לבכות...
באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה
ואמרה רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך
אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי לאבא
שבע שנים וכשהשלימו אותן שבע שנים
והגיע זמן נשואי לבעלי יעץ אבי להחליפני
לבעלי בשביל אחותי והוקשה עלי הדבר עד
מאד כי נודעה לי העצה והודעתי לבעלי
ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי
כדי שלא יוכל אבי להחליפני ולאחר כן
נחמתי בעצמי וסבלתי את תאותי ורחמתי
על אחותי שלא תצא לחרפה ולערב חלפו
אחותי לבעלי בשבילי ומסרתי לאחותי כל
הסימנים שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור
שהיא רחל ולא עוד אלא שנכנסתי תחת
המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר
עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר
ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי וגמלתי
חסד עמה ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה
לחרפה ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר
לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה
ולחרפה ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני

jealous and zealous regarding Avoda Zara that is false? And you exiled your children among the nations who have killed them and done with them as they pleased? Immediately, Hashem's mercy was avoked and he said: "for you, Rachel, I will return them to their place". That is what it says: ""Rachel cries for her children, refuses to be consoled, as they are gone" and it says: "so says Hashem prevent your voice from crying and your eyes from tears as there is reward for your labor... and your children will return to their borders"

Why do we have Nine Brachot in the Tefillah for Rosh Hashana?

Rebbe Yitzchak explains that they represent the nine times that Chana says Hashem's name in her Tefillah. As it is said, "On Rosh Hashana Sarah, Rachel and Chana conceived.

16) And she went and sat down from afar, at about the distance of two bowshots, for she said, "Let me not see the child's death." And she sat from afar, and she raised her voice and wept.

17) And God heard the lad's voice, and an angel of God called to Hagar from heaven, and said to her, "What is troubling you, Hagar? Fear not, for God has heard the lad's voice in the place where he is.

Oy to us from the cries of Hagar

The grandchildren of Sisra learned Torah in Bnei Brak. Who were they? Rebbe Akiva.

מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים בס כרצונם מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן הדא הוא דכתיב (ירמיה ל"א) כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו וכתוב (שם) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגוי וכתוב (שם) ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבנו בנים לגבולם :

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כט/א
הני תשע דראש השנה כנגד מי אמר רבי יצחק דמן קרטיגנין כנגד תשעה אזכרות שאמרה חנה בתפלתה דאמר מר **בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה**

ספר בראשית פרק כא
(טז) ותלך ותשב לך מנגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה אל ארצה במות הילד ותשב מנגד ותשא את קלה ותבך :
(יז) וישמע אלהים את קול הנער ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם :

זוהר
וי לנו מבכיה של הגר

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נז/ב
מבני בניו של סיסרא למדו תינוקות בירושלים (גירסת רנ"ג (ברכות כז/ב- ומאן אינון? רבי עקיבא)

Rav Huna One who regularly fulfills Ner Shabbos and Ner Chanukah will have children who are Chachamim
 One who is careful to fulfill Mezuzah properly will merit to have a nice dwelling; one who is careful about Tzitzis will merit to have a nice garment;
 One who is careful about Kidush ha'Yom will merit to have much wine;
 Rav Huna used to pass by the door of R. Avin Nagra; he saw that he used to burn much oil. Rav Huna said that great Chachamim will descend from him; this was fulfilled through Rav Idi bar Avin and Rav Chiya bar Avin.
 Rav Chisda saw that the father (or father-in-law) of Rav Shizbi used to burn much oil; he said that a great Chacham will descend from him - this was fulfilled through Rav Shizbi.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג/ב
 אמר רב הונא הרגיל בנר הויין
 ליה בנים תלמידי חכמים הזהיר
 במזוזה זוכה לדירה נאה הזהיר
 בציצית זוכה לטלית נאה הזהיר
 בקידוש היום זוכה וממלא גרבי
 יין
 רב הונא הוה רגיל דהוה חליף
 ותני אפתחא דרבי אבין נגרא
 חזא דהוה רגיל בשרגי טובא
 אמר תרי גברי רברבי נפקי
 מהכא נפקי מינייהו רב אידי בר
 אבין ורב חייא בר אבין
 רב חסדא הוה רגיל דהוה חליף
 ותני אפיתחא דבי נשא דרב
 שיזבי חזא דהוה רגיל בשרגי
 טובא אמר גברא רבא נפק
 מהכא נפק מינייהו רב שיזבי

סידור תפילה (בקשה לפני הדלקת נרות)
 וזכני לגדל בנים ובני חכמים ונבונים אוהבי ה' יראי אלוקים אנשי אמת זרע קודש בה' דבקים
 ומאירים את העולם בתורה ומעשים טובים ובכל מלאכת עבודת הבורא

דמעוטיה של אמו של החפץ חיים
 בשלהי ימיה, כאשר כבר נתפרסם שמו של בנה בכל מרחבי העולם היהודי, נגשו אליה כמה ממקורביו של החפץ חיים ובקשו לשאול את אמו של גדול הדור במה זכתה לבן שיאיר את עיני העולם. היא, שלא תלתה זכות זו במעשיה, השיבה להם כי אל להם להפנות שאלה זו אליה, שכן, לא זכור לה דבר מיוחד כל שהוא שאותו יכולה היא לשייך לכך שיוצא חלציה יגדל לתלמיד חכם עצום. הנוכחים ניצלו את ההזדמנות, וישבו והפצירו בה: שמא בכל זאת, יש איזה מעשה קטן שאת אינך מייחסת לו חשיבות אך יש בו כדי להאיר את התעלומה? לא! לא! איני זוכרת. אבל אם אתם שואלים אני יכולה לומר לכם דבר פשוט אחד: לפני חתונתי, ביקשה אימי המנוחה לשוחח עמי דקות מספר, וכה היו דבריה: "בתי, הקשיבי לדברי. אנו מצווים לגדל את בנינו לתורה וליראת שמים, על כן אני מבקשת ממך דבר אחד: בכל עת פנויה, טלי סידור זה לידיך, והעתירי תפילה לפני בורא העולם שתזכי לגדל את ילדיך לתורה וליראת שמים ואל תשכחי להזיל דמעו בעת תפילתך. בסיום דבריה, העניקה לי סידור ובו תפילות וספר תהילים. "זה כל מה שעשיתי", סיימה בתמימות אמו של ה"חפץ חיים". "בכל פעם שסיימתי את עבודות הבית, או אף כאשר הנחתי סיר תפוחי אדמה על האש והמתנתי כמה דקות לסיום הבישול, הייתי נוטלת את הסידור שקיבלתי מאימי ע"ה ובוכה בדמעו שלי לרבש"ע שיפתח את עיניו של ישראל/ה שלי ואזכה לגדל אותו לתלמיד חכם וירא שמים".

ב) מצות חינוך

Mishna: all the Mitzvot that the father must do for their sons, women are exempt.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף כט/א
 משנה כל מצות הבן על האב
 אנשים חייבין ונשים פטורות
 וכל מצות האב על הבן אחד

However all the Mitzvot that the child must do for their father, both men and women are obligated.

Gemara: It is taught like it says in the Bereitah: A father is obligated to circumcise his son, and to redeem him [if he is a first born] and to teach him Torah, to marry him off, and to teach him a trade. Some say to teach him how to swim as well.

אנשים ואחד נשים חייבין...
גמרא... תנינא להא דתנו רבנן
האב חייב בבנו למולו ולפדותו
וללמדו תורה ולהשיאו אשה
וללמדו אומנות וי"א אף
להשיטו במים

Reish Lakish says: a man is obligated to educate his son, a woman is not obligated.

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף כט/א
אמר ריש לקיש... איש חייב לחנך בנו
במצות ואין האשה חייבת לחנך

Everyone is obligated to go up to the Beit Hamikdash on the holidays, except: a deaf-mute, someone mentally ill, a child etc. . .
Who is considered a Katan? Any child who is not able to ride on his father's shoulders from the entrance to Jerusalem to Har Habayit, these are the words of Beit Shamai

Rashi: Who is considered a child: from that point on, even though he is not obligated to learn Torah, The Rabbi's obligated him father and **mother** to educate him to perform Mitzvot.

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ב/א
משנה הכל חייבין בראייה חוץ מחרש
שוטה וקטן וטומטום ואנדרוגינוס
ונשים ועבדים שאינם משוחררים החיגר
והסומא והחולה והזקן ומי שאינו יכול
לעלות ברגליו
איזהו קטן כל שאינו יכול לרכוב על
כתפיו של אביו ולעלות מירושלים להר
הבית דברי בית שמאי רש"י חגיגה דף
ב/א
אי זהו קטן כו' - אבל מכאן ואילך, אף
על פי שאינו חייב מן התורה הטילו
חכמים על אביו ועל אמו לחנכו במצות:

1) Harken, my son, to the discipline of your father, and do not forsake the instruction of **your mother**;

ספר משלי פרק א
(ח) שְׁמַע בְּנִי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל תִּטַּשׁ תּוֹרַת
אִמְךָ:

ג) התרומה הייחודית של האם

1) השפעתה המיוחדת

1) In the third month of the children of Israel's

ספר שמות פרק יט
(א) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי

departure from Egypt, on this day they arrived in the desert of Sinai.

2) They journeyed from Rephidim, and they arrived in the desert of Sinai, and they encamped in the desert, and Israel encamped there opposite the mountain. :

3) Moses ascended to God, and the Lord called to him from the mountain, saying, "So shall you say to the **house of Jacob** and tell the sons of Israel,

יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ
מִדְבַר סִינַי :

(ב) וַיִּסְעוּ מִרֶפְדִּים וַיָּבֹאוּ מִדְבַר סִינַי
וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר וַיַּחֲן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד
הַהָר :

(ג) וּמִשָּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא
אֵלָיו יְדֹד מִן הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר
לְבֵית יַעֲקֹב וְתִגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל :

To the house of Jacob: These are the women. Say it to them in a gentle language.

And tell the sons of Israel: The punishments and the details [of the laws] explain to the males, things that are as harsh as wormwood.

רִשִׁי עַל שְׁמוֹת פְּרָק יֵט פְּסוּק ג'
לְבֵית יַעֲקֹב - אֱלוֹ הַנְּשִׁים תֹּאמְרוּ לָהֶן
בְּלִשׁוֹן רַחֵם :

וְתִגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל - עֹנְשִׁים וְדִקְדוּקִין
פֶּרֶשׁ לְזִכְרֵיהֶם. דְּבָרִים הַקְּשִׁין כְּגִידִין
(מְכִילֵתָא) :

This is what shall say to the house of Jacob: these are the women, you shall say it to them in Lashon Hakodesh, and you shall say it to them gently.

He commanded [Moshe] to speak to the women first to teach us proper ethics and the Derech Eretz, and to cause them to love the Torah and its mitzvot.

For a good mother is the cause of all Torah, as she knows how to influence her children to enter the Beit Midrash. As she is with them and cares about them and worries about their every need, and this causes a child to learn Torah from a young age, so much so that he will never forget it.

רַבְּנוּ בַּחַי עַל שְׁמוֹת פְּרָק יֵט פְּסוּק ג'
(ג) כֹּה תֹאמְרוּ לְבֵית יַעֲקֹב. אֱלוֹ הַנְּשִׁים, כֹּה תֹאמְרוּ
בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כֹּה תֹאמְרוּ בְּנַחֲת.
וְצוּהוּ לְדַבֵּר אֶל הַנְּשִׁים תַּחֲלִילָה לְלַמְדֵן מוֹסֵר וְדֹרֵךְ
אַרְץ וְעוֹד כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ לְבֵן אֶל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת
וְלוֹמַר לָהֶן רֵאשִׁי פְּרָקִים מִפְּנֵי שֶׁאֵין דַּעְתָן מִיּוֹשֶׁבֶת
כְּאֲנָשִׁים,

וְעוֹד שֶׁהָאִשָּׁה הַטּוֹבָה הִיא סִיבָה לְתוֹרָה שֶׁהִיא
יְכוּלָה לְהַמְשִׁיךְ אֶת בְּנֵה לְבֵית הַמְדַרְשׁ לְפִי שֶׁהִיא
מְצוּיָה בְּבֵית וְהִיא מְרַחֲמַת עֲלֵיהֶן בְּכַמָּה מֵינֵי גַעְגּוּעִין
כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אוֹתָן אַחֵר לִיְמוֹד הַתּוֹרָה מִנְעוּרֵיהֶן וְגַם
כִּי יִזְקִין לֹא יִסוּר מִמֶּנָּה,

וְלִכְךָ רְאוּיָה הָאִשָּׁה לְהַתְּפַלֵּל לָהּ יִתְבָּרַךְ בְּשַׁעַת
הַדְּלָקַת הַנֵּר שֶׁל שַׁבָּת שֶׁהִיא מְצוּה מוֹטֵלֶת עֲלֶיהָ
שִׁיתֵן לָהּ ה' בְּנִים מְאִירִים בְּתוֹרָה, כִּי הַתְּפִילָה יוֹתֵר
נִשְׁמַעַת בְּשַׁעַת עֲשִׂיַת הַמְצוּה וּבְזָכוֹת נֵר שַׁבָּת שֶׁהוּא
אוֹר תְּזַכֶּה לְבָנִים בְּעֲלֵי תוֹרָה הַנִּקְרָאת אוֹר שְׁנֵאמַר
(מְשַׁלֵּי ו, כג) כִּי נֵר מְצוּה וְתוֹרָה אוֹר,
וְכֵן דָּרְשׁוּ חַז"ל (שַׁבָּת כג ע"ב) הֵיא מֵאֵן דְּרַגִּיל
בְּשַׁרְגֵי הוּיִין לִיה בְּנִים תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים :

2) התוספת המיוחדת

גְּרִי"א עַל מְשַׁלֵּי פְּרָק כ פְּסוּק כ'
הֵבֵן - אֲבִיו מִלְּמַדוֹ תּוֹרָה, וְאִמּוֹ הִיא הַמְדַרְכַת אוֹתוֹ לְעֲשׂוֹת מְצוּוֹת וְלִלְכַת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל :

And Adam called his wife, Chava, for she was the mother of all life.

ספר בראשית פרק ג
(כ) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הוּא הִיְתָה אִם
כָּל חַי:

Adam Harishon did not call “the mother of all life” with the name “Chaya” (life) rather “Chava”, meaning – one who gives spiritual life (חווייה, from the word feeling and experience). Meaning, the mother educates towards delicate emotion and sensitivity... her spiritual and moral influence are the gravity center of the education of the spiritual and moral character... the child is happy to hear his mother... he wants to hear the ‘tune’ and experience the experience, to feel the touch and enjoy the talk

יסודות החינוך (לרש"י הירש)
אדם הראשון לא קרא את 'אם כל חי' בשם 'חיה'... כי אם בשם 'חוה', פירושו- **נותנת חיים רוחניים** [= חווייה].... **זאת אומרת האם מחנכת לחוש ורגש עדין**... אופייה הרוחני והמוסרי והשפעתה של האם מהווים את נקודת הכובד של החינוך לאופי רוחני ומוסר... הילד שמח לשמוע את אימו... הוא רוצה לשמוע את הניגון ולחוות את החווייה, להרגיש את המגע וליהנות מהדיבור:

It is told about the Gaon, Rabbi Yitzchak Hutner ZT”L, that in one of the educational conventions he told that he achieved the understanding regarding the value of Talmud Torah in his childhood. His mother showed him a new dress his father had bought her in one of his trips to make them a meager living, and asked her to wear it in honor of Shabbat Kodesh. Rav Hutner continued emotionally and said: “My mother told me – my son, I will wear it for the first time when you do a Siyum of a Masechet of Gemara”.

מסופר על הגאון הרב יצחק הוטנר זצ"ל שבאחד הכנסים החינוכיים סיפר, שאת ההבנה בדבר חשיבות לימוד התורה, קיבל בהיותו ילד.
אימו הראתה לו שמלה חדשה שאבא שלו שלח לה, כשנדד להביא פרנסה לביתם הדחוק, וביקש שתלבש זאת לכבוד שבת ויום טוב. סיפר הרב הוטנר התרגשות: **“אימא אמרה לי: בני, אלבש זאת לראשונה כאשר אתה תעשה סיום מסכת:**

Family Redeemed pg. 106-109, Rabbi Yosef Dov Soloveitchik

In the natural community, the woman is more concerned with motherhood than the man with fatherhood. Motherhood, in contrast to fatherhood, bespeaks a long-enduring peculiar state of body and mind. The nine months of pregnancy, with all its attendant biological and psychological changes, the birth of the child with pain and suffering, the nursing of the baby and, later, the caretaking of and attending to the youngster – all form part of the motherhood experience. **In a word, the woman is bound up with the child and she experiences her motherhood role in all her thought and feeling. The father, if he wants, can deny his fatherhood and forego responsibility.** The mother is bound up with the child; the father can roam around forgetting everything.

Motherhood is an experience – unredeemed and hence brutish, yet an experience. Physically, fatherhood implies nothing tangible and memorable. The male, bodily and mentally, does not experience his fatherhood...

However, not only the did the role of the male undergo a change in the covenantal community, but that of the female did as well. Abraham personified fatherhood as a great commitment. **Sarah became the first mother in the sense that her motherhood stemmed not only from instinctual involvement due to biological pressure but from free commitment as well.** What was Sarah's commitment? The same as Abraham's: an educational masorah commitment to hand down and teach the covenant, God's word, the way of a covenantal life of hesed u-tzedaka, of kindness and charity.

Mother's job changed into a great mission; her preoccupation with the child was endowed with ethical meaning. She not only nurses the child physically, she brings him up; she assumes the role of educator. Motherhood is not only an experience but a commitment as well. At this juncture motherhood is hallowed on account of another idea which is linked up with the spontaneous free choice of motherhood on the part of the woman in the covenantal community. As “mother-teacher,” the woman is no more connected with only the fruit of her womb, with the child she bore. As long as motherhood, like fatherhood, was rooted in biological facticity, its confine was very narrow and extended only to a clan. One can experience biological motherhood only in respect to one's own child. However, when motherhood was transformed into a commitment and being a mother was equated with being a teacher, an apostle of God, the carrier of God's Covenant, His prophet, then motherhood, like fatherhood, was elevated to a universal spiritual level. Instead of being just the father and mother of their offspring in a clannish sense, Abraham and Sarah accepted responsibility for the multitudes, for the world community of the committed. The father and mother of the clan were promoted to father and mother-teachers of the entire covenantal community with all its universal aspirations. The letter hei was added to both of their names, signifying a transformation to universality. God promised Abraham that he would be “a father of many nations” (Gen. 17:4) and that Sarah “shall give rise to nations, rulers of peoples shall be of her” (17:16).

Sarah replaced Eve. The freely committed universal mother supplanted the instinctually involved natural mother. Eve was “the mother of all living”; Sarah, the mother of nations and kings. Eve's motherhood consisted in giving life (in a natural sense) to her child. It lacked, however, the element of leadership. **Her motherhood was a result of a biological pressure, the consummation of a natural process. Sarah's was due to a great vision, to a new mission she took on.** She and “all the persons they had acquired in Haran” (Gen. 12:5) – her children/pupils formed a covenantal community, one founded on education, a living tradition and commitment. Sarah redeemed the motherhood experience by taking a factum, a natural reality, and changing it into a commitment. Passive involvement became an active commitment; natural entanglement was elevated to a normative choice. The woman herself rose from a receptive to an active role.